Biztonság

Hogyan csökkenthető a bizonytalanság?

Minden ember alapvető igénye és joga a szabadsághoz való jog, mely jogot az alkotmány mindenki számára biztosítja. Hogy ezt a jogot ki hogyan becsüli meg, az az illető személy mentalitásától, életvitelétől és sok esetben szerencséjétől függ. A bűncselekmény elkövetése, valamint a bírói ítélet kihirdetése után ezek a jogok korlátozás alá eshetnek. A börtönbe kerülés után szinte nincs olyan elítélt, akinek ne fordult volna meg a fejében, hogy „... de jó lenne újra szabadnak lenni". Van, aki a gondolatán továbblép, és van, akibe beleivódik, és csak azon töri a fejét, hogy mikor tudná kivonni magát a büntetés végrehajtása alól, vagyis mikor tudna megszökni.

A büntetés-végrehajtásban dolgozók feladata – többek között – a szökés megakadályozása, mely esemény a bv-s dolgozók rémálmaiban dobogós helyet foglal el. Még abban az esetben is, ha maximálisan betartotta az előírásokat, nehéz átesni azon a tortúrán, mely a szökés kivizsgálása során adódik. Ez jórészt azért van, mert az őr nem bűnöző, és őt már az is irritálja, ha az ügyészség szóba kerül. Azt az elítéltet, aki elszánja magát a szökésre, ez már nem tartja vissza. És az sem tartja vissza, amit a szökésért plusz ítéletként kaphat. A Btk. VI. cím 245. §-a szerint a fogolyszökés 3 évig terjedő szabadságvesztés-büntetéssel büntethető. Ezzel szemben állampusztai viszonylatban a bíróság általában a kiszabható ítélet harmadát sem rótta ki. Ez az idő egy 5-7 éves ítélethez viszonyítva nem sok, különösen, ha az illetőnek nincs kedvezménye. Kiszámolja a várható összbüntetését, és mérlegre teszi, érdemes-e kockáztatnia. A kiszabott, enyhének mondható ítéleteknek, úgy tűnik, nincs visszatartó erejük a szökést tervezők esetében. A szökések leginkább a mezőgazdasággal foglalkozó intézetekben fordulnak elő. Az elítéltek tisztában vannak a fegyverhasználat szabályaival, azzal, hogy ha átjutnak az egy-két méteres záróvonalon (lősávon), üldözéskor és elfogáskor nem lehet velük szemben lőfegyvert használni, kivéve az ún. „h" pontosokat. (Azok pedig nem szöknek.) Ha az észlelési és a reakcióidőt veszem figyelembe, nincs olyan őr, aki a záróvonalat átugró elítélttel szemben eredményesen fegyvert használna. Azt is érdemes bevallani, hogy a büntetés-végrehajtási dolgozók jelentős része nincs olyan fizikai állapotban, hogy tartósan vesenyt futhatna bármely elítélttel. (A bűnözők egyre fiatalabbak!) A büntetés-végrehajtás 10 és 100 milliókat költött és feltehetően ezután is költ a biztonsági rendszerek kiépítésére, ezek a rendszerek azonban helyhezkötöttségük miatt korlátozottan használhatók. A szabadban foglalkoztatott elítéltek felügyelete, őrzése további megoldásokat igényel. Ennek egyik

alapvető oka épp a fent említett fegyverhasználat korlátozásában keresendő. Olyan lehetőségeket kell keresni, ahol a biztonság a külső munkahelyeken, a „szabad prérin" is hatékonyan alkalmazható. Ennek egyik módja a mezőgazdasági intézetek esetében a szolgálati kutyák számának növelése – ez célszerű lenne a házakban is – és a lovas járőrök szolgálatba állítása. Ezek számának növelése esetén a puskák létjogosultsága megkérdőjelezhető és helyettük a szolgálatot munkáltatás esetén oldalfegyverrel lehetne ellátni, melyet figyelmeztetésre és önvédelemre adott esetben könnyebben lehetne használni, mnt a most rendszeresített lőfegyvereket. A lovas járőr előnye a gépkocsival szemben leginkább ott domborodik ki, hogy olyan helyen is használható, ahol a gépkocsi már működésképtelen. A kutyák használatánál pedig az a tapasztalat, hogy jobban meggondolják a szökést a fogvatartottak onnan, ahol kutya is segíti az őrszolgálat ellátását.

Természetesen, mint minden, ez is pénzbe kerül, de mint megelőző intézkedést, anyagilag össze lehet hasonlítani azzal a költséggel, amit egy riadó jelent. A törvény (sajnos?) nem teszi lehetővé, hogy a szökés esetén a tartási költségen felül indokolatlanul fellépő többletköltéget a bv. érvényesítse akár polgári per útján is az elítélttel szemben. Ezenkívül felmerül egy sajátos jogi probléma is. Vajon joga van-e a bévés alkalmazottnak fegyveresen elhagyni az intézet területét, és joga van-e rendőri segédlet nélkül bárkit megállítani, igazoltatni, netán gépjárművet átvizsgálni.

A szökések, illetve a szökéssel kapcsolatos körülmények vizsgálatakor általában fény derül arra, hogy a szökevény milyen ruhában hajtotta végre a szökést. Az 1979. évi 11. számú tvr. értelmében az elítélt tarthat magánál saját tulajdonú alsóruházatot. A probléma abból adódik, hogy az alsóruházat, meddig számít fehérneműnek, és mettől egyéb öltözet, például szabadidő- vagy sportruha. Az 1997-es állampusztai négyes szökés, ahol a fogvatartottak bermudanadrágban, színes pólóban és sportcipőben szöktek meg, rávilágít arra, hogy túl általános az „alsónemű" kifejezés, és további pontosítás szükséges. Nem szerencsés, ha a bv-s dolgozók azon vitatkoznak, hogy fehérneműként mit lehet megengedni és mit nem. A szükséges intézkedések meghozatala azért is szükséges, mert a biztonság növelésével védjük a saját beosztottjainkat is, és elkerüljük a sok esetben terhes és idegölő vizsgálatokat.

1999 májusában intézetünkben volt a biztonsági tisztek továbbképzése. Ott vetette fel az egyik biztonsági tiszt kolléga, hogy a vidéki városokban a környékbeli településekről sokan járnak dolgozni, és egy-egy riadó alkalmával a riadóztatás után senkit nem érdekel, hogy az illető hogyan és mivel megy be a szolgálati helyére. Bár sokunknak van saját gépkocsink, kérdés, hogy ilyen fizetés mellett vajon elvárható-e, hogy saját zsebre használjuk autónkat, a 3 Ft/km hozzájárulás ugyanis semmire sem elég.

Tökéletes biztonság nincs. Az azonban kívánatos cél, hogy a biztonságból minél jobban kiiktassuk a bizonytalanságot.

Antal Ferenc